

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa K. S.

przeciwko T. T. i J. H.

o uznanie umowy z bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 17 kwietnia 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

zażalenia powódki

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 16 marca 2022 r., V ACa 444/19,

1. oddala zażalenie;

2. oddala wniosek radcy prawnego M. M. o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie odrzucił skargę kasacyjną powódki K. S., z uwagi na nieuzupełnienie w terminie braków wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem.

Zażalenie na powyższe postanowienie w całości wniosła powódka, zarzucając naruszenie art. 133 § 3, art. 138 § 1, art. 139 § 1 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Skarżąca wniosła jednocześnie o skontrolowanie – na podstawie art. 380 k.p.c. – postanowienia Sądu Apelacyjnego z 10 marca 2022 r. o oddaleniu jej wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem oraz odrzuceniu tego wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wobec zgłoszenia przez powódkę w zażaleniu wniosku o dokonanie przez Sąd Najwyższy kontroli postanowienia Sądu Apelacyjnego z 10 marca 2022 r. o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu i odrzuceniu wniosku o doręczenie odpisu wyroku tego Sądu z 15 lipca 2020 r. z uzasadnieniem, w pierwszej kolejności celowe było zbadanie przesłanek wydania tego postanowienia, które w oczywisty sposób wpłynęło na wydanie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu niezłożenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem.

Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą katalog zaskarżalnych do Sądu Najwyższego postanowień jest zamknięty i nie obejmuje postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie oddalenia wniosku o przywrócenie terminu i odrzucenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem jako wypadkowego, które nie kończy postępowania w sprawie. Postanowienie to nie podlega więc odrębnemu zaskarżeniu. Orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie jest dopiero postanowienie odrzucające skargę kasacyjną.

Dopuszczalność badania zatem przez Sąd Najwyższy prawidłowości postanowienia w przedmiocie przywrócenia terminu, jako postanowienia niezaskarżalnego i mającego wpływ na wynik sprawy, uzasadnia powołanie przez skarżącą art. 380 k.p.c. (zob. np. postanowienie SN z 21 maja 2020 r., V CZ 15/20).

W zażaleniu podniesiono, że uchybienie terminowi procesowemu wynikało z niewłaściwego doręczenia zarządzenia o wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem i jego nieprecyzyjnej treści.

Odnosząc się do twierdzeń powódki, w pierwszej kolejności wskazania wymaga, że zgodnie z art. 168 § 1 k.p.c. przywrócenie terminu może nastąpić tylko wtedy, gdy strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swej winy. Brak winy strony w uchybieniu terminowi podlega ocenie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności danej sprawy, w sposób uwzględniający obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony dbającej należycie o swoje interesy. Istotne jest przy tym, że za stronę – w rozumieniu art. 168 § 1 k.p.c. – uważa się nie tylko samą stronę procesu, ale także jej przedstawiciela ustawowego i pełnomocnika procesowego. W związku z tym uchybienie terminowi przez pełnomocnika lub osobę uprawnioną do reprezentowania strony jest traktowane jako uchybienie samej strony, która może żądać jego przywrócenia jedynie wówczas, gdy opóźnienie nie jest zawinione przez te osoby (zob. np. orzeczenia SN: z 7 września 1936 r., C.III.1439/35; z 1 lutego 1962 r., 4 CZ 113/61; z 15 maja 1962 r., 1 CR 993/61; postanowienia SN: z 3 czerwca 1998 r., I CKN 297/98; z 13 kwietnia 2005 r., V CZ 35/05). Przywrócenie uchybionego przez pełnomocnika terminu może zatem nastąpić jedynie wówczas, gdy niedochowanie terminu procesowego było niezawinione przez pełnomocnika procesowego reprezentującego stronę.

Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy, należy wskazać, że zarządzenie w przedmiocie wezwania do uzupełnienia braków formalnych wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji na piśmie i doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, wniesionego mailem jako skan (k. 587-588), zostało doręczone pełnomocnikowi powódki dwutorowo, tj. zarówno przez tzw. Portal Informacyjny Sądów Powszechnych (13 października 2021 r. – k. 678), z którego wynika, iż informacja została odczytana przez pełnomocnika 14 października 2021 r. (k. 679), jak również za pośrednictwem poczty (24 listopada 2021 r. – k. 684-685). Irrelevantne jest dla rozstrzygnięcia, czy pełnomocnikowi został przesłany skan pierwszej strony pisma, istotne było bowiem doręczenie mu zarządzenia. Po zapoznaniu się z nim, w przypadku powzięcia wątpliwości, pełnomocnik mógł skontaktować się z Sądem drugiej instancji. Skoro tego nie uczynił, należy przyjąć, że treść zarządzenia była jasna i nie budziła wątpliwości. Przy czym treść zarządzenia: „uzupełnienie braków formalnych wniosków poprzez

jego podpisanie” (k. 677) nie budzi najmniejszych wątpliwości i powinna być zrozumiała dla profesjonalnego pełnomocnika. Wymaganie zachowania podpisu własnoręcznego nie jest dochowane, gdy nie jest to znak oryginalny, a jedynie odtworzony za pomocą kalki, kserokopiarki, skanera, faksu itp. (zob. np. wyrok SN z 24 sierpnia 2009 r., I PK 58/09). Oczywiście jest, że skoro wniosek został przesłany za pośrednictwem poczty elektronicznej (w formie skanu), niezbędne było – przy przyjęciu koncepcji zaproponowanej przez Sąd Apelacyjny – złożenie takiego wniosku z oryginalnym, własnoręcznym i pozwalającym na identyfikację podpisem osoby składającej ten wniosek. W związku z tym ponowne wniesienie wniosku w postaci skanu (e-mail z 25 listopada 2021 r.) nie spełniało tego wymogu.

Nie udało się także wykazać, że korespondencja kierowana na adres kancelarii pełnomocnika powódki nie została skutecznie doręczona, lub że została doręczona osobie nieuprawnionej. Same głosłowne twierdzenia zawarte w zażaleniu nie mogą bowiem stanowić asumptu do stwierdzenia nieskutecznego doręczenia, w szczególności, że w aktach sprawy znajduje się elektroniczne potwierdzenie odbioru (k. 685). Niewątpliwie, uprzednio kierowane na tożsamy adres przesyłki były skutecznie doręczane pełnomocnikowi, nie zgłaszał on bowiem w tej materii żadnych zastrzeżeń. Organizacja pracy kancelarii, w tym wyznaczenie osób uprawnionych do odbioru korespondencji, stanowi wyłączną kompetencję pełnomocnika, który ponosi odpowiedzialność za zaniechania w tym przedmiocie. Ponadto zarządzenie w przedmiocie uzupełnienia braków formalnych musiało skutecznie dojść do wiadomości pełnomocnika powódki, skoro wykonał on je, aczkolwiek w nieprawidłowy sposób, o czym była mowa powyżej.

W świetle powyższego nie budzi zatem wątpliwości stanowisko Sądu Apelacyjnego, że powódka nie uprawdopodobniła, iż zaistniała przyczyna uniemożliwiająca jej uzupełnienie braków formalnych wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie i doręczenie jego odpisu wraz z uzasadnieniem. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny prawidłowo odrzucił skargę kasacyjną powódki. Trafnie bowiem Sąd ten wskazał, że w orzecznictwie przyjmuje się, iż przesłanką skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę jest złożenie do sądu drugiej instancji wniosku o doręczenie odpisu sentencji wyroku wraz z uzasadnieniem (zob. np. postanowienie SN z 26 lipca 2012 r., I UZ 60/12).

Na marginesie tylko należy wskazać, gdyż pozostawało to poza zakresem zażalenia, że wniesienie wniosku (o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie jego odpisu wraz z uzasadnieniem) mailem nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Przepisy o charakterze formalnym nie przewidują innej drogi wniesienia pisma procesowego do sądu niż złożenie go w siedzibie sądu (w biurze podawczym), za pośrednictwem określonego operatora pocztowego lub – w sytuacjach przewidzianych w przepisach szczególnych – za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo innego (niż operator pocztowy) podmiotu uprawnionego (np. kapitana statku). Ponieważ są to wyjątki od ogólnej zasady wnoszenia pism procesowych, nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Pismo procesowe złożone w postaci elektronicznej – w zakresie nieunormowanym szczególnymi przepisami – nie wywołuje skutków prawnych, które ustawa wiąże ze złożeniem pisma procesowego, przy czym nie chodzi o brak formalny pisma, lecz o jego pierwotny, nieusuwalny brak skuteczności spowodowany użyciem nieautoryzowanej techniki (zob. postanowienia SN: z 26 marca 2009 r., I KZP 39/08, OSNKW 2009, nr 5, poz. 36; z 15 lipca 2010 r., III SW 87/10, OSNP 2011, nr 3-4, poz. 53; z 25 października 2011 r., III SW 70/11, OSNP 2012, nr 11–12, poz. 144). Pracownicy sądów nie mają prawnego obowiązku drukowania „pism procesowych” nadsyłanych przez strony elektronicznie, a skuteczność wniesienia pisma procesowego do sądu nie może być uzależniona od tego, czy pracownik sądu takie pismo wydrukuje. Takie podejście prowadziłoby do nierówności stron wobec prawa. Poza tym dokonanie czynności procesowej (wniesienie środka zaskarżenia) byłoby uzależnione od dyskrecjonalnej i niepodlegającej kontroli procesowej decyzji pracownika sądu. Jeżeli bowiem pismo w postaci elektronicznej nie zostanie wydrukowane, to nie sposób mówić o dokonaniu jakiegokolwiek czynności procesowej. Wykluczone jest jednak, aby o tym, czy dana czynność procesowa została w ogóle dokonana, a w konsekwencji także o jej skutkach, w tym np. o uprawomocnieniu się wyroku, decydował w dosyć dowolny sposób pracownik sądu. Dopóki zatem ustawodawca nie otworzy szerszej, uwzględniającej rozwój technologii, drogi wnoszenia pism procesowych, przesłanie pisma do sądu mailem czy też za pośrednictwem platformy ePUAP nie wywołuje skutków procesowych i nie wymaga podjęcia czynności o charakterze faktycznym

(wydrukowanie załącznika do maila) i procesowym (np. wezwania do podpisania wydruku, a szerzej – usunięcia jego braków formalnych jako pisma procesowego, którym nie jest). Strona powinna natomiast zostać poinformowana o bezskuteczności tej czynności (wniesienie „pisma” drogą mailową lub za pośrednictwem platformy ePUAP) w trybie pozaprocesowym (zob. postanowienie SN z 29 marca 2023 r., III CZ 427/22).

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzeczono jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek pełnomocnika o przyznanie powódce kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, gdyż nie uzasadniał tego charakter sprawy, a postępowanie pełnomocnika i treść zażalenia, oczywiście bezzasadnego, wręcz się temu sprzeciwiały.

[SOP]

[ł.n]